

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО
гуманітарно-педагогічний факультет
19 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (1648 – 1815 рр.)

Галузь знань 29 Міжнародні відносини

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент Асатуров С. К.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна – «Історія міжнародних відносин (1648-1815)» входить до дисциплін спеціальної професійної підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Курс «Історія міжнародних відносин» вивчається студентами спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» на I курсі, протягом II семестру (лекцій – 15 годин, практичних занять – 30 годин, самостійна робота – 75 годин).

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	60	
Кількість кредитів ECTS	2	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)		
Форма контролю	<u>Екзамен</u>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	2	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	___15 год.	
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета та завдання навчальної дисципліни:

На основі сучасних теоретико-методологічних підходів розкрити природу, сутність міжнародних відносин як явища суспільного життя історичної і політологічної категорії та самостійної науки, вивчити історичні форми дипломатії, основні етапи її розвитку, зовнішньополітичні прийоми та методи дій держав у системі міжнародних відносин пізнього середньовіччя та нового часу, історичне середовище, види і типи дипломатії, проаналізувати функціональну та інституціональну структуру міжнародних відносин, закономірності, тенденції і проблеми розвитку в умовах процесів світової політики, ознайомити аудиторію з ключовими подіями історії міжнародних відносин і дипломатії впродовж другої половини XVII – початку XIX сторіччя.

Сформувати у студентів основи історико-дипломатичного мислення на основі знання процесів історичного розвитку міжнародних відносин, еволюції дипломатичної сфери, розуміння ними закономірностей та особливостей розвитку історичного процесу у світовій політиці та міжнародних відносинах у зазначені роки.

Засвоївши матеріал курсу «Історія міжнародних відносин (1648-1815 рр.)», студент матиме уявлення про формування міжнародних відносин та еволюцію міжнародних систем вказаних часів, вмітиме визначати причини, сутність та наслідки тих чи інших історичних подій, зможе самостійно аналізувати ключові історичні тенденції становлення світової політики.

При цьому стратегічним завданням є формування у студентів чіткої, логічно послідовної і структурованої системи знань та уявлень щодо своєї майбутньої професійної підготовки.

Завдання: показати логіку та рушійні сили найважливіших подій європейської та світової політики у їх взаємозв'язку, сформувати у студентів системне бачення міжнародних відносин та зовнішньої політики окремих держав з урахуванням різних чинників – економічних, соціальних, політичних, воєнних, ідеологічних, конфесійних, культурних тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має

знати:

1. місце дисципліни в системі підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин;
2. понятійний та категоріальний апарат дисципліни;
3. основні теоретико-практичні положення вивчення історії дипломатії, світової системи міжнародних відносин і зовнішньої політики;
4. передумови та логіку розвитку міжнародних процесів Вестфальської геополітичної епохи;
5. основні етапи становлення світової дипломатії цього часу;
6. основні дати і факти з історії дипломатії і міжнародних відносин обраного періоду.
7. особливості та закономірності еволюції міжнародних відносин зазначених періодів;
8. головні етапи розвитку європейської та інших систем міжнародних відносин; - найважливіші пріоритети зовнішньої політики великих держав на різних етапах історичного процесу;
9. хронологічну канву подій, пов'язану зі становленням, кризою та занепадом вестфальської системи міжнародних відносин;
10. основні засоби здійснення зовнішньої політики суверенних держав – дипломатію та війни;
11. основні характеристики найвідоміших зразків дипломатичної документації розглянутих періодів.

вміти:

1. характеризувати об'єкт та предмет дисципліни «Історія міжнародних відносин (1648 - 1815 рр.)», її основні поняття та категорії;
2. правильно теоретично, науково-методологічно та практично підходити до вивчення спеціальності;
3. класифікувати та аналізувати основні джерела і літературу, вміти працювати з джерелами і літературою з історії дипломатії, міжнародних відносин та зовнішньої політики;
4. визначати мету дослідження, завдання та головні проблеми;
5. систематизувати, класифікувати матеріал, робити самостійні висновки та узагальнення.
6. застосовувати набуті знання для аналізу та прогнозування розвитку сучасних зовнішньополітичних процесів й міжнародних відносин.

Набуття компетентностей.

- інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами,

що вони характеризуються комплексністю та невизначеністю умов і передбачають застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних (фахових) відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК8. Усвідомлювати національні інтереси України на міжнародній арені;

Програмні результати навчання

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

1. Програма та структура навчальної дисципліни 2 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Дипломатія пізнього середньовіччя на початку нового часу												
Тема 1. Загальна характеристика дипломатії і дипломатичних органів XV – XVII ст.	8	2	4			2						
Тема 2. Передумови і сутність утворення Вестфальської системи міжнародних	8	2	4			2						

відносин												
Тема 3. Дипломатія і міжнародні відносини часів визвольних змагань українського народу середини XVII ст.	9	2	4			3						
Разом за змістовим модулем 1	25	6	12			7						
Змістовий модуль 2. Міжнародні відносини та дипломатія Вестфальської геополітичної епохи												
Тема 4. Дипломатія та міжнародні відносини після Вестфальського миру (друга половина XVII – XVIII ст.).	8	2	4			2						
Тема 5. Дипломатія XVIII ст.	11	3	6			2						
Тема 6. Дипломатія американської буржуазної республіки (1775 – 1794 рр.).	6	2	2			2						
Тема 7. Європейська дипломатія і міжнародні відносини у період 1789 – 1815 рр.	10	2	6			2						
Разом за змістовим модулем 2	35	9	18			8						
<i>Усього годин</i>	60	15	30			15						

2. Теми лекцій

Змістовий модуль I. Дипломатія пізнього середньовіччя та початку нового часу.

Тема лекційного заняття 1. Дипломатія і міжнародні відносини XV –XVII ст. – 2 год.

Тема лекційного заняття 2. Тридцятирічна війна і утворення Вестфальської системи міжнародних відносин. – 2 год.

Тема лекційного заняття 3. Дипломатія і міжнародні відносини часів визвольних змагань українського народу середини XVII ст. – 2 год.

Змістовий модуль II. Міжнародні відносини та дипломатія Вестфальської геополітичної епохи

Тема лекційного заняття 4. Міжнародні відносини після Вестфальського миру 1648 р. - 2 год.

Тема лекційного заняття 5. Основні вузли міжнародних протиріч XVIII ст. – 3 год.

Тема лекційного заняття 6. Зовнішня політика і дипломатія американської буржуазної республіки (1775 – 1794 рр.) – 2 год.

Тема лекційного заняття 7. Європейська дипломатія і міжнародні відносини у період

1789 – 1815 pp. – 2 год.

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Загальна характеристика дипломатії і дипломатичних органів XV – XVII ст.	2
2.	Передумови і сутність утворення Вестфальської системи міжнародних відносин	3
3.	Дипломатія і міжнародні відносини часів визвольних змагань українського народу	4
4.	Вестфальська епоха міжнародних відносин і дипломатія	3
5.	Міжнародні відносини та європейська дипломатія XVIII ст.	6
6.	Дипломатія американської буржуазної республіки.	2
7.	Європейська дипломатія часів французької буржуазної революції	6
8.	Дипломатії кінця XVIII – початку XIX ст.	2
9.	Віденський конгрес 1814 - 1815 pp. і його міжнародне дипломатичні наслідки	2
	Разом	30

4. Теми самостійної роботи під керівництвом НПП

Організація самостійної роботи студентів – справа індивідуальна, яка залежить, насамперед, від рівня підготовки та загального рівня розвитку конкретного студента, його особистих якостей і бажання оволодіти фахом, а також від вимогливості викладача та можливостей доступу до відповідних джерел інформації.

У першу чергу самостійна робота студентів передбачає підготовку до семінарських занять і колоквиумів, а також заліку чи іспиту; роботу над питаннями лекційного курсу та контролю знань; опрацювання рекомендованої літератури; підготовку реферату, доповіді чи повідомлення. Задля допомоги студентам в організації самостійної роботи в даному методичному посібнику пропонується:

- програма дисципліни, яка дозволить визначити коло питань і проблем, з якими необхідно ознайомитися, вивчаючи даний курс;
- тематика та методичні поради по написанню рефератів, що дозволять краще підготувати та написати індивідуальну роботу з тієї чи іншої проблеми курсу;
- питання контролю знань;
- перелік пропонованої літератури до семінарських занять і колоквиумів і з навчальної дисципліни загалом.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дипломатія як навчальна дисципліна і наука	1
2	Загальна характеристика дипломатії і дипломатичних органів XV – першої половини XVII сторіччя	1
3	Дипломатія італійських міст – держав	2
4	Дипломатія Франції часів Генріха IV та герцога Рішельє	1
5	Дипломатія Англійської буржуазної революції	1
6	Дипломатія років визвольних змагань українського народу	2
7	Міжнародні відносини і дипломатія у поствестфальську епоху	2
9	Дипломатія американської буржуазної революції	1

10	Міжнародні відносини напередодні та в роки Великої французької буржуазної революції, директорії, консульства та імперії	2
11	Віденський конгрес, його рішення та міжнародно-політичні і дипломатичні наслідки	2
	Разом:	15

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання

В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія; наочні: демонстрація матеріалу за допомоги мультимедійних засобів; практичні: реферати з історії міжнародних відносин. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності студентів. Обов'язковими є усне, або письмове опитування; тестування; захист рефератів (інших практичних робіт); пірінгове опитування тощо. Основними формами навчання є лекції, семінарські завдання, самостійна робота студентів.

7. Методи навчання

Активно застосовуються такі методи, як, наприклад, проблемне, практико-орієнтовне, проектне навчання, кейс-метод, навчання через дослідження, початкові дискусії та дебати, командна робота, робота у навчально-наукових гуртках тощо.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1 Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Дипломатія пізнього середньовіччя на початку нового часу		
Пр. 1. Загальна характеристика дипломатії і дипломатичних органів XV – XVII ст.	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	10
Самостійна робота 1. Дипломатія як навчальна дисципліна і наука.		5
Пр. 2. Передумови і сутність утворення Вестфальської системи міжнародних відносин	РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.	10
Самостійна робота 2. Загальна характеристика дипломатії і дипломатичних органів ХУ – першої половини ХУІІ сторіччя		5
Пр. 3. Дипломатія і міжнародні відносини часів визвольних змагань українського народу	РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.	10
Самостійна робота 3. Дипломатія років визвольних змагань українського народу		10

	РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій. РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.	
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Міжнародні відносини та дипломатія Вестфальської геополітичної епохи		
Пр. 4. Вестфальська епоха міжнародних відносин і дипломатія	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин. РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів. РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці. РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій. РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.	10
Пр. 5. Міжнародні відносини та європейська дипломатія XVIII ст.		10
Пр. 6. Дипломатія американської буржуазної республіки		10
Пр. 7. Європейська дипломатія часів французької буржуазної революції		10
Пр. 8. Дипломатії кінця XVIII – початку XIX ст.		15
Пр. 9. Віденський конгрес 1814 - 1815 рр. і його міжнародне дипломатичні наслідки		15
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70	
Екзамен/залік		30
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2 Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3 Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові та веб-посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- Історія міжнародних відносин // <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2954>

1. Асатуров С.К. Методичні рекомендації з дисципліни «Вступ до спеціальності Міжнародні відносини». Навчально-методичне видання. - К.: Редакційно – видавничий відділ НУБіП України, 2020., - 112 с.
2. Асатуров С.К. Методичні рекомендації з дисципліни «Історія дипломатії». Навчально – методичне видання. – К.: Редакційно – видавничий відділ НУБіП України, 2020. - 107 с.
3. Асатуров С. К. Методичні рекомендації з початкової дисципліни «Історія міжнародних відносин 1648 – 1815 рр.).
4. Асатуров С. К. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин 1648 – 1815 рр.». - Асатуров С. К. Методичні рекомендації з дисципліни «Історія міжнародних відносин 1815 – 1918 рр.». – К., в-во НУБіП України, 2025 р.
5. Асатуров С. К. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин 1815 – 1918 рр.». К., 2025 р.
6. Копійка В. В. Робоча навчальна програма дисципліни «Історія міжнародних відносин (1789 – 1914). – К., 2007., - 14 с.
7. Міжнародні системи та глобальний розвиток: підручник. / Кер. авт. колективу О.А. Коппель; за ред. А.В. Губерського, В.А. Манжолі. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 606 с.
8. Системи міжнародних відносин. Навчальний посібник. / За ред. В. А. Манжолі. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2007.

10. Рекомендовані джерела інформації

Британський лев проти німецького орла: англо-німецькі суперечності в Африці (1871–

1896 pp.): Монографія. / Долід В.В., Троян С.С. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2022. 204 с.

Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи: навчальний посібник. Маріуполь: МДУ, 2017. 274 с.

Брусиловська О. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н.е. –сер. XVII ст. н.е.) : навч.-метод. посіб. для студентів ОНУ ім. І. І. Мечникова /О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2013. – 188 с

Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. /Т. Григор'єва. – Київ : Видавн. дім «Кисво-Могилянська Академія», 2014. –177 с.

Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу. – К.: Проза, 2005. – 560 с

Зінченко А. Л. Історія дипломатії : навч. посіб. / А. Л. Зінченко. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 433 с

Головченко В.І., Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.). - К.: «Либідь», 2010. – 520 с.

Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 632 с.

Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики. XX – початок XXI ст.: Навч. посіб. / В.Ф. Салабай, І.Д. Дудко, М.В. Борисенко, М.П. Чуб. – К.: КНЕУ, 2006. – 368 с.

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 139 с

Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки): Підруч. / В. А. Манжол, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. — К.: Либідь, 1999. — 558 с.

Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): Підруч. / В. А. Манжол, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. — К.: Либідь, 2001. — 622 с.

Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. – 140 с

Марущак М. Й. Історія дипломатичних відносин у XX сторіччі : [навч. посіб.] / М. Й. Марущак. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 368 с.

Крушинський В. Ю., Манжол В. А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2007. – 192 с.

Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини XX ст. : (історико-політ. есе) : [в 2 ч.] / Е. М. Кучменко, Б. А. Кучменко. – К. : [ІПК ДСЗУ], 2007. – Ч. 1. – 369 с. ; Ч. 2. – 386 с.

Турчин Я.Б., Демчишак Р.Б., Матлай Л.С. Історія міжнародних відносин (1914–2015): навчальний посібник для студентів ВНЗ Львів: Вид-во Львів. Політехніки, 2016.– 140 с.

Турчин, Я. Б. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.) [Текст] : навчальний посібник / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 138 с.

Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник. – К.: Персонал, 2009. – 224 с.

Цветков Г. М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945pp.: Навч. посіб. – К.: Либідь, 1997. – 232 с

Black, Jeremy. A History of Diplomacy (U. of Chicago Press, 2010)

Brusylovskya, O. (2013). The history of international relations(IIIrd millennium BC – the middle of the XVIIth century AD): educational and methodical manual. Odesa : Odessa I. I. Mechnikov National University.

Encyclopedia of Western Colonialism since 1450 / Thomas Benjamin, editor in chief. – Thomson Gale, 2007. – 1248 p.

Furet F. Revolutionary France 1770–1880. – Malden: Blackwell, 2000. – 630 p.

Hayne, M. B. The French Foreign Office and the Origins of the First World War, 1898–1914 (1993)

Hryhorieva, T. (2014). History of diplomacy: from antiquity to the end of the XVIII century. Kyiv : “Kyievo-Mohylianska Akademiia” Publishing House.

- Jackson, Peter "Tradition and adaptation: the social universe of the French Foreign Ministry in the era of the First World War", *French History*, 24 (2010)
- Khizhniak, I. (2011). *Systems of international relations in the history of modern times*. Kyiv.
- Kissinger, Henry. *A World Restored: Metternich, Castlereagh, and the Problem of Peace: 1812-1822* (1999)
- Kissinger, H. (2017). *World Order: Reflections on the Character of Nations and the Course of History*. Kyiv.
- Macalister-Smith Peter, Schwietzke, Joachim, ed., *Diplomatic Conferences and Congresses. A Bibliographical Compendium of State Practice 1642 to 1919* W. Neugebauer, Graz, Feldkirch 2017
- MacMillan, Margaret. *Paris 1919: Six Months That Changed the World* (2003).
- Malchow H. L. *History and International Relations: From the Ancient World to the 21st Century* / H. L. Malchow. – New York ; London, 2016. – 336 p.
- Nicolson, Sir Harold George. *The Congress of Vienna: A Study in Allied Unity: 1812-1822* (2001)
- Otte, Thomas G. *The Foreign Office Mind: The Making of British Foreign Policy, 1865–1914* (2011).
- Puchala D. J. *Theory and History in International Relations* / D. J. Puchala. – New York ; London, 2003. – 288 p.
- Rivière de Carles, Nathalie, and Duclos, Nathalie, *Forms of Diplomacy (16th-21st c.)*, Toulouse, Presses Universitaires du Midi, 2015
- Smith Th. W. *History and International Relations* / Th. W. Smith – London ; New York, 2003. – 240 p.
- Wilkinson, Paul. *International Relations: A Very Short Introduction*. 2007. Oxford University Press.

11. Джерела мережі Інтернет

1. <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2954>
2. <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-242>
3. <https://www.uu.nl/en/research/history-of-international-relations>
4. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0305829808097648?journalCode=mila>